Tuomioistuinvirasto
Domstolsverket

LausuntoKirje

TIV/969/2022
TIV-AK-2022-7555

13.9.2022

Eduskunta
Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Asia: Lakivaliokunnan kuuleminen HE 106/2022 vp

Tuomioistuinviraston asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä HE 106/2022 vp eduskunnan lakivaliokunnalle

Tuomioistuinvirasto kannattaa esitystä.

Tuomioistuinvirasto on ollut edustettuna hallituksen esityksen valmistelleessa oikeusministeriön työryhmässä ja viraston alaisuudessa toimivan AIPA-hanketoimiston edustajat ovat osallistuneet esityksen vaatimien tietojärjestelmämuutosten tekniseen valmisteluun erillisessä viranomaisyhteistyöryhmässä.

Yleisten tuomioistuinten kannalta esityksessä keskeistä on tuomioistuimen velvollisuus hankkia tarvittaessa käyttöönsä kolmannen maan kansalaisia koskeva rikosrekisteriote rikosasian käsittelyn yhteydessä. Rikosrekisterinotteella on merkitystä, jotta vastaajan aikaisempi rikollisuus voidaan ottaa huomioon rangaistusta määrättäessä. Esitys parantaa huomattavasti tuomioistuinten mahdollisuuksia saada selvitystä ulkomailla annetuista rikostuomioista ja tarjoaa mahdollisuuden ottaa ne kansallisten tuomioiden tapaan huomioon rangaistusta määrättäessä, mitä myös Korkein oikeus on ratkaisukäytännössään korostanut (KKO2020:69).

Rikosrekisteritietojen relevanssi liittyy tuomioistuimessa ennen kaikkea asian käsittelyhetkeen ja ratkaisun antamiseen. Rikosasioiden käsittelyn yhteydessä on erittäin tärkeää, että tuomioistuimella on rangaistusta määrättäessä käytössään täydelliset rikosrekisteritiedot ja että tiedot ovat virheettömiä ja ajantasaisia (Laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (1054/2018) 9 §”). Tältä osin velvoitteet kohdistuvat kuitenkin ennen kaikkea rekisterinpitäjään eli Oikeusrekisterikeskukseen.

Esitys ei ainakaan tässä vaiheessa aiheuta muutoksia tuomioistuinten tapaan hankkia rikosrekisteriote käyttöönsä rangaistusta määrättäessä. Tuomioistuimilla on oltava kuitenkin tieto rikosasian vastaajan kansalaisuudesta ja mahdollisesta kolmannen maan kansalaisuudesta, jotta se voi hankkia ECRIS-TCN rikosrekisteriotteen

käyttöönsä. Tietojärjestelmien kehityksessä tämä on pyritty ottamaan huomioon kehittämällä käyttäjälle näkyvää tietoa vastaajan kansalaisuudesta. AIPA-tietojärjestelmä tuottaa käyttäjälle tiedon vastaajan kansalaisuudesta, mutta haastetta aiheuttavat useamman kansalaisuuden omaavat henkilöt ja kolmannen maan kansalaisuustiedon välittyminen näissä tilanteissa niin kauan kuin tiedot tulevat esitutkintaviranomaisten PATJA-järjestelmästä ennen VITJA-tietojärjestelmän käyttöönottoa.

Esitys edellyttää lisäksi, että tuomioistuimet tuottavat tuomion annon yhteydessä oikeusrekisterikeskukselle riittävät ja oikeat tiedot kolmansien maiden kansalaisille tuomituista rangaistuksista. Tieto tuomioistuimen antamasta tuomiosta kulkee oikeusrekisterikeskukselle AIPA-tietojärjestelmästä sähköisenä jakeluna rikosrekisteriin ja sakon perintäjärjestelmään. ECRIS-TCN:n käyttöönoton edellyttämä rikosilmoitusnumeron välittäminen jakeluissa myös rikosrekisteritietoihin on jo toteutettu osana AIPA-tietojärjestelmän kehitystyötä.

Tietojärjestelmäkehityksen ollessa vielä kesken eri viranomaisissa on selvää, että tulevaisuudessa järjestelmiin voidaan vielä joutua tekemään muutoksia ja tarkistuksia.

Erityisasiantuntija Kaisa Puro